

BRATISLAVSKÝ MIER – POLITICKÉ SÚVISLOSTI A DIPLOMATICKÉ POZADIE*

JARMILA BOBOKOVÁ

BOBOKOVÁ, J.: The Bratislava Peace – Political Connections and Diplomatic Background. *Vojenská história*, 10, 1, 2006, pp 23 – 28, Bratislava.

In the introduction of her study the authoress focused on clarifying a position of Bratislava that played an important role in plans of French emperor Napoleon during the war in 1805. She states that Bratislava was affected by two invasions of French troops in that year, after the Battle of Austerlitz it became part of a demarcation line and fell to French occupation zone and it was also a place of peace talks that were finished by signing the French-Austrian Peace Treaty on 26 December 1805. A choice of Bratislava as a place of talks was probably also part of a game with Hungarian card that was one of means of Napoleon's pressure on the Austrian Party. After the Bratislava Peace Treaty Austria had to acknowledge French territorial conquests in western Europe. In the conclusion she explains territorial losses of Habsburg Monarchy.

Military History. Slovakia. The Bratislava Peace. 1805.

Bratislava, súčasť habsburskej monarchie, bývalé hlavné mesto Uhorska (1536 – 1784), zohrala vďaka svojej výhodnej polohe dôležitú úlohu v politických a vojenských udalostiach rušného roka 1805.

Prvé roky napoleonských vojen sa jej priamo nedotkli. Bratislava videla len francúzskych zajatcov, ktorí cez ňu prechádzali alebo ktorí tu boli internovaní. Dôležitým faktom vo vzťahu Bratislavy k týmto vojenským udalostiam bolo však to, že mesto stávalo hneď od začiatku vojny pomerne veľké počty regrútov, ako aj to, že prispievalo na vojnové výdavky naturáliami a peniazmi. Z uvedeného je zrejmé, že hoci Bratislava nebola priamo postihnutá bojovými akciami, predsa len niesla ťarchu finančných a naturálnych príspevkov určených pre rakúsku armádu.¹

Do priameho styku s Napoleonovými Francúzmi sa dostala dva razy, a to roku 1805 a 1809. Roku 1805 Bratislavu zasiahli dve invázie francúzskeho vojska. Podľa francúzsko-rakúskeho prímeria uzatvoreného po slavkovskej bitke sa stala súčasťou demarkačnej línie a pripadla do francúzskeho okupačného pásma. Napoleon ju 16. decembra určil tiež za miesto ďalších mierových rokovaní, ktoré tu boli zakončené podpísaním francúzsko-rakúskej mierovej zmluvy 26. decembra.²

Rok 1805 bol aj rokom konania sa uhorského krajinského snemu, ktorý sa zišiel už v čase francúzsko-rakúskej vojny.

Zasadnutie snemu začalo 13. októbra a kvôli blízkosti frontu skončilo predčasne už 7. novembra.³ V jeho priebehu prišli správy o kapitulácii dvadsaťtisícovej Mackovej rakúskej

*Štúdia bola spracovaná a prednesená ako referát na medzinárodnej konferencii Bratislavský mier 1805 uskutočnenej v Bratislave 21. novembra 2005.

¹VYČISLÍK, A.: Napoleonské vojny a Bratislava. In: Bratislava, Spisy MM IV, 1969, s. 210-212, Pressburger Zeitung (PZ), č. 73, 17. 9. 1805.

²HOUDEK, I.: Francúzi v Bratislave v rokoch 1805 – 1809. In: Slavín III. Bratislava 1969, s. 160; CHLUP, J.: Francúzsko-rakúsky mier z roku 1805 (diplomová práca, Katedra československých dejín a archeológie FFUK), Bratislava 1988, s. 48.

³VYČISLÍK, ref. 1, s. 212; SAS, A.: Vojna a mier v Bratislave v roku 1805, Bratislava 1946, s. 18, PZ č. 68, 30. 8. 1805, PZ, PZ č.77, 1. 10. 1805.

armády pri Ulme. Po nej postupovali francúzske jednotky po pravom brehu Dunaja na Viedeň, ktorú 13. novembra obsadili bez boja. Nasledovný deň tam prišiel aj Napoleon a usadil sa v cisárskom letohrádku Schönbrunne. Časť francúzskej armády pod velením Louisa Davouta sa dala čoskoro na pochod k Bratislave, smerom k uhorským hraniciam.⁴ Do Bratislavy, mesta, ktoré nemalo posádku – takže o jeho obrane nemohla byť reč, prichádzali znepokojujúce správy, a spolu s nimi utečenci, ktorí sa zachraňovali pred Francúzmi.⁵

Po obsadení Viedne cisár František II. a rakúska armáda ustúpili na Moravu. František vymenoval vtedy svojho brata arciknieža palatína Jozefa za splnomocneného guvernéra Uhorska. Jeho styk s ostatnými časťami habsburskej monarchie bol celkom prerušený. Aby uchránil Uhorsko pred francúzskou inváziou, vydal palatín svojim veliteľom inštrukciu, že ak Francúzi postúpia smerom k uhorským hraniciam, treba im dať na vedomie, že na západných hraniciach Uhorska postavili kordón, úlohou ktorého je iba zozbieranie ranených vojakov rakúskej armády, a že tam dislokované vojsko nebude bojovať, ale sa pred Francúzmi stiahne. Tieto opatrenia palatína Jozefa právom vyvolali u Francúzov dojem, že Uhorsko azda hľadá samostatnú cestu.⁶

V tomto presvedčení ich posilnil aj postup generála grófa Leopolda Pálffyho, veliteľa Bratislavy. Ten dostal dňa 7. novembra 1805 od palatína Jozefa úpravy (nariadenie), že v prípade, ak by Francúzi prekročili hranice a objavili sa pri Bratislave, má ustúpiť, ale zároveň mať na očiach každý pohyb nepriateľa. Činnosť Pálffyho ako veliteľa mesta sa prejavila vo viacerých núdzových nariadeniach. Úpravy obsahovali rôzne rady, okrem iného aj to, aby mesto Bratislava vyslalo delegáciu, ktorá má vítať francúzskeho generála a členovia magistrátu sa musia postarať o zaopatrenie a ubytovanie okupačných vojsk bez najmenšieho zaťaženia obyvateľstva.⁷

O akcii generála Pálffyho je však potrebné uviesť aj nasledovné. 15. novembra 1805 sa na petržalskom brehu Dunaja oproti Bratislave objavil francúzsky jazdecký prieskum v sile 30 husárov a obsadil lietajúci most. Zvesť o príchode francúzskych jazdcov spôsobila v meste veľký rozruch. Bolo to prvé vystúpenie Francúzov na uhorskej pôde. Pálffymu sa zdalo, že nadišla chvíľa, aby v zmysle palatínových inštrukcií nadviazal styk s veliteľom francúzskeho predvoja.⁸

Jeho list doručený maršalovi Davoutovi sa však čiastočne rozchádzal so smernicami palatína. Nezoznámil Davouta iba s cieľmi kordóna a s rozkazom na ústup, ale zdôraznil, že Uhorsko chce zostať v napoleonskej vojne neutrálne, a že „rád by osobne vyjednával s generálom alebo veliteľom francúzskych vojsk“.⁹ Maršal Louis Davout predložil list cisárovi a na druhý deň zaslal Pálffymu odpoveď. Napoleon v nej vyjadril úmysel nevystúpiť nepriateľsky proti Uhorsku, ak sa Uhorsko vzdá insurekcie, poskytne Viedni potraviny a ak uzavrie formálnu zmluvu o neutralite. Nemožno sa čudovať, že Francúzi vyčítali z Pálffyho listu určitú uhorskú separatistickú aktivitu, v pozadí ktorej tušili palatína Jozefa. Odpoveď Davouta naznačuje, že

⁴HOUDEK, ref. 2, s. 160.

⁵SAS, A.: Talleyrand v Bratislave pri uzavretí mieru v roku 1805. Bratislava 1946, s. 4, 22; PORTISCH, E.: Geschichte der Stadt Pressburg. Band 2. Bratislava 1933, s. 413.

Situáciu v meste monitorovali noviny *Pressburger Zeitung*, ktoré od 22. októbra 1805 informovali o vojnových udalostiach.

⁶POPÉLY, A.: Miesto Uhorska v zahraničnej politike Francúzska v rokoch 1792 – 1812 (diplomová práca, Katedra všeobecných dejín FFUK), Bratislava 1993, s. 46-47.

⁷Podľa týchto nariadení boli od 7. novembra 1805 na cestách do mesta činní komisári, ktorí mali zatknúť tých, ktorí prichádzali bez cestovných pašov, majitelia domov v meste museli zahľásiť u nich ubytovaných cudzincov. SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 27, 30; VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 212-214.

⁸SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 32-33; VYČISLÍK, ref. 1, s. 213.

⁹Bližšie pozri: POPÉLY, ref. 6, s. 47; DOMANOVŠZKY, S.: József nádor élete és iratai. III., Budapest 1935, s. 192-193; VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 213.

Francúzi privítali toto domnelé uhorské „separatistické úsilie“, mali záujem na povzbudzovaní Uhrov v tomto smere. Samozrejme, uhorský „separatizmus“ chceli využiť predovšetkým v záujme vlastných cieľov.¹⁰

Palatín Jozef vytýkal Pálffyemu, že sa dal do vyjednávania o „neutralite“ bez jeho rozkazu, čím prekročil svoju kompetenciu a kompromitoval aj jeho. 21. novembra 1805 ho preto zbavil postu veliteľstva Bratislavy a vyzval ho, aby oznámil Davoutovi, že nebol oprávnený navrhovať rokovanie.¹¹

Davout sa po odvolaní Pálffyho rozhodol, že celú korešpondenciu uverejní vo forme letáku, spolu s proklamáciou k „uhorskému ľudu“. Proklamácia datovaná z 26. novembra 1805 z Viedne bola vyhotovená vo francúzskom jazyku. V jej úvode Davout najprv vysvetľoval uverejnené listy. Nakoniec sa obrátil k uhorskému ľudu s výzvou: „Uhri! Zostaňte v pokoji a budeme rešpektovať vašu nezávislosť, ústavu a výsady. Zdržte sa každého postavenia oddielov, insurekcie a akéhokoľvek nepriateľstva a z našej strany skúsíte iba dobromyseľnosť a úctu.“

Davout sa postaral aj o preloženie korešpondencie, ako aj proklamácie, do maďarčiny a nemčiny. Nemáme však žiadne informácie o tom, že by sa tieto dokumenty stali známymi aj širokej verejnosti. Proklamácia nevyvolala u uhorskej šľachty ohlas. Nesplnila francúzske očakávania, lebo šľachta sa nedala vyprovokovať proti Rakúsku, ako to Francúzi pôvodne očakávali. Po priaznivom vývoji vojny pre Francúzsko na tom už Napoleon ani netrval. Ba v čase mierových rokovaní sa už zdalo, že úplne „zabudol“ na proklamáciu a na sľuby, dávané Uhrom. Hra s uhorskou kartou bola teda jedným z prostriedkov nátlaku voči Rakúsku už v tejto etape vojny.¹²

Udalosti koncom novembra 1805 mali rýchly spád. Vojna sa schyľovala ku koncu. Maršal Davout vtiahol 27. novembra s viac ako 9 000 mužmi do Bratislavy.¹³ Jeho úlohou bolo zaistiť čiaru medzi Mikulovom a Bratislavou pre prípad obchvatného pokusu Rakúšanov.¹⁴

Akonáhle sa Davout presvedčil, že na východ od rieky Moravy a Litavy niet významnejších vojenských jednotiek, odtiahol 30. novembra z mesta smerom na Moravu, na predpokladané miesto rozhodujúcej bitky. Vojaci sa presúvali k hlavným zoskupeniam armád umiestneným v priestore Slavkova. Počas prvej invázie (27. 11. – 30.11. 1805) nepocítili obyvatelia mesta nijaké väčšie ťažkosti alebo ujmu, okrem poskytnutia stravy a ostatného zaopatrenia.¹⁵

Po Slavkove, aby udržali dobytú čiaru, museli Francúzi do operačného územia svojich jednotiek zahrnúť aj Bratislavu, ktorá sa stala súčasťou demarkačnej línie a pripadla znova do francúzskeho okupačného pásma.¹⁶

¹⁰POPÉLY, ref. 6, s. 48; DOMANOVŠZKY, ref. 9, s. 356.

Pálffyho počínanie vyvolalo nespokojnosť v dvorných kruhoch, najmä u cisára Františka II. Aj bratislavské meštianske kruhy, verné rakúskemu panovníkovi podali sťažnosť na generála Pálffyho. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že osoby, ktoré prišli 15. novembra do styku s francúzskymi vojakmi, boli neskôr vyšetrované pre podozrenie zo zrad. VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 213.

¹¹DOMANOVŠZKY, ref. 9, s. 164-195; VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 214.

¹²POPÉLY, ref. 6, s. 49-50; Pozri tiež DOMANOVŠZKY, ref. 9, s. 224-225.

¹³SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 4, 43; HOUDEK, ref. 2, s. 161.

Údaj 9 000 uvádzajú PZ č. 94, 29. 11. 1805.

¹⁴Mesto nepripravilo pre jednotky nocľah, preto boli vojaci ubytovaní u obyvateľov, pričom na každého majiteľa domu pripadalo 20 až 30, niekde aj 50 vojakov. Mesto iba s veľkými ťažkosťami mohlo poskytnúť dôstojníkom posteľnú bielizeň a mužstvu slamu. Okrem vojska sa ubytovali v Bratislave aj úrady a ustanovizne, ktoré prišli s francúzskou armádou. SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 21, 43-45; VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 214-216.

¹⁵SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 44-45; VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 214-216; HAJNÝ, J.: Obsadenie slobodného kráľovského mesta Bratislavy francúzskym vojskom v napoleonských vojnách r. 1805. Bratislava 1929, s. 137-138.

¹⁶SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 7; HAJNÝ, ref. 15, s. 136.

Už 11. decembra sem dorazil francúzsky predvoj a 12. decembra celý armádny zbor maršala Davouta.¹⁷

Mužstvo sa ubytovalo v kasárňach, verejných budovách, na hrade, aj pred mestom v tábore, generálny štáb a dôstojníci po domoch, kde dostali celé zaopatrenie.

Vojaci a dôstojníci francúzskej okupačnej armády mali zachovávať predpísaný postup pri ubytovaní u súkromných osôb, o zachovaní poriadku, aby neprišlo k nedorozumeniam.¹⁸

V dňoch 20. až 21. decembra časť francúzskeho vojska za zvukov hudby odtiahla smerom k Viedni.¹⁹

Medzitým Napoleon určil Bratislavu za miesto mierových rokovaní. Pri voľbe mesta zrejme rozhodla jeho strategicky dôležitá poloha (pre ktorú sa stalo tiež súčasťou demarkačnej línie), ako aj postavenie medzi Viedňou (kde bol Napoleon) a Holíčom (kde bol cisár František II.), pričom predpokladáme, že voľba Bratislavy bola súčasťou francúzskej hry s uhorskou kartou, ktorá bola jedným z prostriedkov nátlaku na rakúsku stranu počas rokovaní. Svoju rolu zrejme zohrala aj skutočnosť, že Brno, v ktorom mierové rokovania po Slavkove začali, sa zmenilo na veľkú nemocnicu, ktorou sa šírili epidémie.²⁰

Už 20. decembra prišli do Bratislavy rakúski splnomocnenci – poľný maršal knieža Ján Lichtenstein, gróf Ignác Gyulai, spolu so štátnym tajomníkom Hoppem, adjutantom a celou suitou. Ubytovali sa v šľachtických palácoch.²¹

Deň po tom, 21. decembra, prišiel z Viedne cez Marchegg a Devínsku Novú Ves francúzsky vyjednávač, Napoleonov minister zahraničných vecí Charles Maurice Talleyrand – Perigord s desiatimi tajomníkmi a služobníctvom.²²

Štvordňové mierové rokovania sa konali v Primaciálnom paláci, na priechle ktorého bolo veľké písmeno N (Napoleon).²³ Mierová zmluva bola podpísaná 26. decembra 1805 v Zrkadlovej sieni. Napoleon ju ratifikoval vo Viedni ešte 27. decembra, cisár František II. v Holíči 30. decembra. Výmena ratifikačných listín sa uskutočnila 1. januára 1806 vo Viedni. 28. decembra odišli z Bratislavy Lichtenstein a Gyulai do Holíča k cisárovi Františkovi II., 29. decembra sa Talleyrand so sprievodom vrátil do Viedne.²⁴

Samotného mesta sa z mierovej zmluvy týkala iba časť článku 22, podľa ktorého mali Bratislavu a jej okolie opustiť francúzske vojská v priebehu piatich dní od výmeny ratifikačných listín, pričom rakúske vojsko ju nesmelo obsadiť skôr ako za 48 hodín po odchode francúzskych vojakov.²⁵

Dňa 2. januára 1806 odišiel z mesta maršal Davout. Poslední francúzski vojaci opustili mesto 6. a 7. januára, odtiahli cez Hainburg do Viedne. V meste zostali iba ranení a chorí, o ktorých sa malo mesto postarať.²⁶

¹⁷Počas druhej invázie bolo v meste 7 generálov, 13 vojnových komisárov, 121 štábnych dôstojníkov, 2 950 dôstojníkov a 14 906 radových vojakov. VYČISLÍK, Vojenské pamiatky Bratislavy. Bratislava : Obzor, 1974, s. 25; HAJNÝ, ref. 15, s. 136.

¹⁸VYČISLÍK, A.: Napoleonské vojny a Bratislava vo svetle dokumentov archívu mesta Bratislavy. Inventár dokumentov z rokov 1750 až 1831, vzťahujúcich sa na vpád napoleonských vojsk do Bratislavy a na iné udalosti (diplomová práca, Katedra československých dejín a archívnicva FFUK, šk. r. 1964/1965), Bratislava s. 46.

¹⁹HOUDEK, ref. 2, s. 161; SAS, Vojna a mier, ref. 3, s. 8.

²⁰CHLUP, ref. 2, s. 59.

²¹Lichtenstein bol ubytovaný v dome grófa Csákyho, Gyulai v dome grófa Szapáryho. Každému zo zástupcov bola pridelená francúzska čestná stráž. HOUDEK, ref. 2, s. 161; PORTISCH, ref. 5, s. 414.

²²Talleyrand bol ubytovaný v Primaciálnom paláci. HOUDEK, ref. 2, s. 161-162.

²³SAS, Talleyrand v Bratislave, ref. 5, s. 6; VYČISLÍK, Vojenské pamiatky, ref. 17, s. 26.

²⁴HOUDEK, ref. 2, s. 162.

²⁵Pozri: HRADSKÝ, J.: Napoleon a Bratislava 1805, 1809, Bratislava 2005, s. 56; CHLUP, ref. 2, príloha, s. VII.

²⁶PZ č. 1, 7. 1. 1806; HAJNÝ, ref. 15, s. 139.

Pobyt francúzskych jednotiek stál mesto počas prvej invázie (27. – 30. novembra 1805) 10 049 florénov 17 grajciarov, počas druhej (12. decembra 1805 – 7. januára 1806) 89 593 florénov 19 grajciarov. VYČISLÍK, Napoleonské vojny a Bratislava, ref. 1, s. 219.

Bratislavskou mierovou zmluvou uznalo Rakúsko všetky francúzske územné zisky v západnej Európe, resp. na druhej strane Álp, ktoré boli pred touto zmluvou pripojené k Francúzskej ríši alebo spravované francúzskymi zákonmi a administratívou. Zmluva znamenala pre habsburskú monarchiu veľké územné straty: Monarchia stratila talianske dŕžavy. Napoleonovi ako talianskemu kráľovi odstúpilo Rakúsko benátsku oblasť, Istriu a Dalmáciu. Habsburgovci boli tiež vytlačení z Nemecka. V prospech spojencov francúzskeho cisára – Bavorska, Würtemberska a Bádenska sa museli vzdať niektorých starých ríšskych území, najmä Tirolska a Vorarlberska. Uvedené oblasti získali Napoleonovi spojenci buď do léna alebo do úplného vlastníctva a neobmedzenej zvrchovanosti. Rakúskemu panovníkovi pripadli územia salzburské a berchtesgadenské, ktoré však patrili arcivojvodovi Ferdinandovi Habsburskému. (Napoleon mu sľúbil odškodnenie v Nemecku). Monarchia tak stratila celkom 63 tisíc štvorcových kilometrov a šestinu obyvateľstva (3 milióny). Okrem toho muselo Rakúsko zaplatiť 40 miliónov florénov vojnovej náhrady.

Neboli to len teritoriálne straty. Po Slavkove sa začalo črtáť nové usporiadanie európskeho kontinentu. Bratislavským mierom sa Rakúsko premenilo na druhoradú mocnosť. Dôsledky mieru boli v tomto smere katastrofálne a v podstate nenapraviteľné, a je iróniou osudu, že rovnakou mierou pre Rakúsko, ako i v historickej perspektíve pre Francúzsko. Mier fakticky zlikvidoval Svätú ríšu rímsku národa nemeckého. Jej koniec viedol v roku 1806 k zrodu Rýnskeho spolku – vazalského, útvaru, ovládaného Napoleonom. Napoleon použil svoju prevahu na to, aby novou úpravou pomerov v strednej Európe zabezpečil francúzsku hegemoniu a dosiahol postavenie, ktoré sám porovnával s mocou Karola Veľkého. Francúzsko malo byť zo všetkých strán obklopené kruhom závislých štátov, ktoré boli k Napoleonovi pripútané vazalskou povinnosťou alebo dynastickým zväzkom.²⁷

Hlavným autorom obsahu a textu mierovej zmluvy bol francúzsky minister zahraničných vecí Charles-Maurice Talleyrand. Minister, hoci to nebolo v súlade s jeho presvedčením, sa pri zostavovaní mierových podmienok podrobil Napoleonovým snahám, vziať Rakúsku, čo je možné a nechať mu za to temer nič. Aká by však bola bývala zmluva, keby ju Talleyrand mohol osnovať podľa svojich zásad? Domnieval sa, že ďalšie využitie vojenských víťazstiev Francúzska je možné len v mierových podmienkach. Chcel dosiahnuť mier prostredníctvom rovnováhy síl. Bol toho názoru, že umiernenými mierovými podmienkami by sa dalo z habsburskej monarchie urobiť spojenca Francúzska. Rakúsko by mohlo potom plniť funkciu akéhosi „nárazníkového štátu“ medzi Francúzskom a Ruskom. A naopak, jeho rozdrobenie by uľahčilo prenikanie Ruska do strednej Európy.

Talleyrand načrtnol už 15. októbra 1805, v deň ulmskej kapitulácie rakúskej Dunajskej armády, v liste písanom Napoleonovi zo Štrasburgu, program budúceho mieru. Jeho základ videl v tom, že by sa Rakúsko nemalo zraziť a pošliapať viac, ako to zodpovedá záujmom Európy samotnej. Pokiaľ by mu boli vnútené príliš tvrdé obete, „muselo by na čas ustúpiť tejto nevyhnutnosti“, ale by len čakalo na príležitosť k revanšu a pripravovalo novú koalíciu. „Ak však naopak podáme Rakúsku milostivú ruku, urobíme z tohto aktu základnú oporu našej politiky v Európe...“ „Záujmy Rakúska treba oddeliť od záujmov Anglicka a urobiť protikladnými so záujmami Ruska.“ Navrhoval nielen zastavenie nepriateľstva, ale aj uzavretie spojenectva medzi Francúzskom a Rakúskom. Zastával názor, že hranice Rakúska treba upraviť tak, aby „nebolo v priamom styku s Francúzskom a ním založenými štátmi.“ Na východe by však malo dostať ako kompenzáciu Valašsko, Moldavsko, Besarábiu a Dobružu. „Tak by sa pozornosť Rakúska obrátila na východ proti Rusku, ktoré by muselo ustupovať

²⁷Bližšie pozri: OER, R.: Der Friede von Pressburg. Ein Beitrag zur Diplomatiegeschichte des napoleonischen Zeitalters. Münster 1965; SAS, A.: Vojna a mier, ref. 3; SAS, Talleyrand v Bratislave pri uzavretí mieru v roku 1805, ref. 5; ŠELEPOVÁ, V.: Mírová smlouva bratislavská. Le traité de paix de Presbourg. Brno 1938; CHLUP, ref. 2; HRADSKÝ, J.: Napoleon a Bratislava 1805, 1809. Bratislava 2005.

smerom do Ázie, kde by sa zrazilo s Anglickom. To by bolo záujmom Európy a Francúzska.“ Piateho decembra 1805, tri dni po Slavkove, odporúčal Talleyrand Napoleonovi znova ten istý plán.²⁸

Odvrátenie nebezpečenstva hroziaceho zo strany Ruska bolo pre Napoleona určite dôležitejšie ako vytvorenie samostatného Uhorska. Hra s „uhorskou kartou“ bola iba jedným z prostriedkov nátlaku, ktorým mohlo byť Rakúsko prinútené k prijatiu mierovej zmluvy, čo najvýhodnejšej pre Francúzsko.

J.BOBOKOVÁ: DER FRIEDEN VON BRATISLAVA – POLITISCHE ZUSAMMENHÄNGE
UND DIPLOMATISCHE HINTERGRÜNDE

Bratislava spielte dank seiner vorteilhaften Lage in den Plänen des französischen Kaisers während des Krieges im Jahre 1805 eine wichtige Rolle aus. In diesem Jahr wurde die Stadt durch zwei Invasionen der französischen Armee betroffen, nach der Schlacht bei Austerlitz wurde sie zum Bestandteil der Demarkationslinie und wurde zur französischen Besetzungszone zugeteilt. Bratislava wurde auch zum Platz von Friedensverhandlungen, die mit der Unterzeichnung des französisch-österreichischen Friedensvertrages am 26. Dezember 1805 endeten. Die Entscheidung Bratislava zum Spielplatz der Verhandlungen zu machen war wahrscheinlich auch ein Bestandteil des Spieles mit ungarischer Karte, die ein Zwangsmittel Napoleons der österreichischen Seite gegenüber war. Als Folge des Bratislavaer Friedens musste Österreich die französischen Gebietsgewinne in Westeuropa anerkennen. Der Vertrag bedeutete für die Habsburger Monarchie grosse Gebietsverluste. Sie verlor ihre italienischen Besitzungen und die Habsburger wurden auch aus Deutschland hinausgedrängt. Trotz seinen vorigen Plänen behauptete Napoleon die Einheit der Habsburger Monarchie und riss von ihr Ungarn nicht ab.

Nach Austerlitz zeichnete sich schrittweise die neue Gestaltung des Kontinents ab. Mit Bratislavaer Frieden wurde Österreich zur zweitrangigen Macht. Napoleon benutzte seine Übermacht, die Verhältnisse in Mitteleuropa neuzugestalten und die französische Hegemonie durchzusetzen. Frankreich sollte aus allen Seiten durch einen Kreis von abhängigen Staaten umgeben sein, die zum Frankreich durch Vasalenpflichten oder dynastische Verbindungen angebunden waren.

²⁸Pozri: POPÉLY, ref. 6, s. 51-52; KOSÁRY, D.: *Napoleon és Magyarország*. Budapest 1977, s. 47-48; OER, ref. 27, s. 18-20, s. 103; LACOUR-GAYET, G.: *Talleyrand, III.*, Paris 1928, s. 162-165; HALADA, J.: *Metternich kontra Napoleon*. Praha 1985, s. 55-56.